Qanunsuz Dərman Ticarəti Balakəndə Yerli Səhiyyəyə Təhlükə Yaradır

Balakənin sakit küçələrində gəzərkən, bir çox yerli sakinin qanunsuz dərman ticarəti ilə bağlı narahatlıqlarını eşidirəm. Bu, təkcə böyük şəhərlərin problemi deyil; regionlarda da özünü göstərir. Son aylarda rayon mərkəzindəki apteklərin yaxınlığında şübhəli şəxslərin müştərilərə yaxınlaşdığını müşahidə etmişəm. Onların təklif etdiyi məhsulların heç bir dövlət qeydiyyatı yoxdur. Bu vəziyyət yerli səhiyyə üçün ciddi təhlükə yaradır.

Mən uzun illərdir regionda sağlamlıq məsələlərini izləyirəm. Balakənin coğrafi mövqeyi onu qanunsuz dərman axını üçün tranzit nöqtəsinə çevirib. Gürcüstan və Rusiya ilə sərhəddə yerləşən bu rayon, qaçaqmalçıların maraq dairəsindədir. Yerli sakinlər çox vaxt ağrıkəsicilər, antibiotiklər və ya hormon preparatlarını daha ucuz qiymətə almaq üçün bu şəbəkələrə müraciət edirlər. Lakin bu dərmanların tərkibi, son istifadə tarixi və saxlanma şəraiti çox vaxt naməlumdur.

Qanunsuz Dərmanların Mənbəyi və Yayılma Yolları

Qanunsuz dərmanların əsas mənbəyi qonşu ölkələrdən gətirilən partiyalardır. Bu məhsullar rəsmi gömrük nəzarətindən yan keçərək bazara daxil olur. Balakəndə bir neçə tanınmış şəxs bu ticarətlə məşğul olur. Onlar sosial media vasitəsilə müştəri tapır, sonra görüş yerlərini təyin edirlər. Bir dəfə mənə yerli bir sakin etiraf etdi ki, o, bahalı ürək dərmanını aptekdəkindən yarı qiymətə alıb. Amma həmin dərmanın nə vaxt istehsal olunduğunu heç kim bilmirdi.

Bu qeyri-leqal ticarət şəbəkəsi təkcə dərmanlarla məhdudlaşmır. Vitaminlər, qida əlavələri və hətta bəzi tibbi cihazlar da bu siyahıya daxildir. Rayonun bazar yerlərində, xüsusilə həftəsonu açılan satıcılar, "xaricdən gətirilmiş" etiketi ilə məhsullarını təklif edirlər. Onların heç birində Azərbaycan dilində təlimat yoxdur. Alıcılar çox vaxt bu məhsulların tərkibini anlamır, yalnız satıcının sözünə inanır.

Yerli səhiyyə işçiləri bu tendensiyadan narahatdır. Balakən Mərkəzi Xəstəxanasının həkimləri bildirir ki, son illərdə qanunsuz dərman istifadəsi ilə bağlı müraciətlər artıb. Xəstələr bəzən allergik reaksiyalar, qaraciyər zədələnməsi və ya dərmanların təsirsizliyi şikayəti ilə gəlir. Həkimlər dəqiq diaqnoz qoymaqda çətinlik çəkirlər, çünki xəstənin qəbul etdiyi maddənin tərkibi məlum deyil.

İctimai Sağlamlığa Təsirlər

Qanunsuz dərman istifadəsinin ən böyük riski sağlamlığa birbaşa zərərdir. Standartlara uyğun olmayan istehsal prosesləri nəticəsində dərmanların tərkibində zərərli çirklər ola bilər. Məsələn,

saxta antibiotiklər infeksiyaları müalicə etmək əvəzinə, bakteriyaların dərmanlara qarşı müqavimətini artırır. Bu da ciddi xəstəliklərin müalicəsini çətinləşdirir.

Bir neçə ay əvvəl Balakəndə bir gənc qanunsuz dərman qəbul etdikdən sonra xəstəxanaya yerləşdirildi. Həmin dərmanın tərkibində ağrıkəsici ilə qarışıq narkotik maddə olduğu müəyyən olundu. Təəssüf ki, bu tək hadisə deyil. Yerli polis rəsmiləri bu tip halların sayının artdığını təsdiqləyir. Lakin qurbanlar çox vaxt şikayət etməkdən çəkinir, çünki qanunsuz yolla dərman aldıqlarını etiraf etmək istəmirlər.

Uzunmüddətli təsirlər daha narahatedicidir. Qaraciyər və böyrək çatışmazlığı, hormonal pozuntular, hətta xərçəng riski bu dərmanların daimi istifadəsi ilə əlaqələndirilir. Balakəndə yaşayan bir neçə orta yaşlı qadın, gözəllik məqsədilə qanunsuz dərman qəbul etdikdən sonra sağlamlıq problemləri ilə üzləşib. Onların hekayələri göstərir ki, bu ticarət yalnız fiziki deyil, həm də psixoloji zərər vurur.

Səhiyyə İşçilərinin Mübarizəsi

Yerli həkimlər və tibb bacıları bu problemə qarşı mübarizədə ön sıralardadır. Onlar xəstələri qanunsuz dərmanların təhlükələri barədə maarifləndirməyə çalışırlar. Balakən Mərkəzi Xəstəxanasında mütəmadi olaraq maarifləndirici söhbətlər keçirilir. Lakin resurs çatışmazlığı səbəbindən bu iş məhdud qalır.

Bir həkim mənə dedi: "Biz xəstələrə deyirik ki, aptekdən kənarda dərman almayın. Amma insanlar iqtisadi səbəblərdən ucuz variantlara üz tutur. Onlar başa düşmürlər ki, bu dərmanların qiyməti sonradan sağlamlıqları ilə ödənilir." Bu, həqiqətən də həll edilməsi çətin bir vəziyyətdir. İqtisadi çətinliklər insanları risk almağa vadar edir.

Səhiyyə işçiləri həmçinin qanunsuz dərman satıcılarını müəyyən etməyə çalışır. Lakin onların çoxu gizli fəaliyyət göstərir. Polis əməkdaşları ilə birgə keçirilən reydlər bəzən nəticə verir, amma bu kifayət deyil. Qanunsuz dərman ticarəti çox vaxt mütəşəkkil cinayət şəbəkələri tərəfindən idarə olunur. Onların əlaqələri yerli səviyyədən kənara çıxır.

Hüquqi Çərçivə və Onun Zəif Tərəfləri

Azərbaycanda dərman ticarəti ciddi qanunlarla tənzimlənir. Lakin bu qanunların icrası regionlarda zəifdir. Balakəndə dərman satışı ilə məşğul olan şəxslər çox vaxt heç bir lisenziyaya malik deyil. Onların fəaliyyəti yalnız yerli sakinlərin şikayətləri əsasında aşkarlanır. Lakin şikayət etmək mədəniyyəti hələ zəif inkişaf edib.

Mövcud qanunlar qanunsuz dərman satıcılarına cərimə və ya həbs cəzası nəzərdə tutur. Lakin məhkəmələr çox vaxt bu işləri yüngül cəzalandırır. Nəticədə, satıcılar cəzalandırıldıqdan sonra qısa müddətdə yenidən fəaliyyətə başlayır. Bu dövrü təkrarlanan bir problemdir.

Hüquq-mühafizə orqanları üçün əsas çətinlik dəlil toplamaqdır. Qanunsuz dərmanlar çox vaxt kiçik partiyalarla gətirilir və tez satılır. Polis əməkdaşları reyd zamanı çox vaxt yalnız bir neçə qutu dərman aşkarlayır. Bu da cinayət işinin açılması üçün kifayət etmir. Cinayətkarlar isə bu boşluqdan istifadə edir.

Yerli İcmanın Rolu

Bu problemə qarşı mübarizədə yerli icmanın rolu əvəzsizdir. Balakən sakinləri bir-birilərini qanunsuz dərman ticarəti barədə xəbərdar etməlidir. Artıq bəzi kəndlərdə bu məsələ ilə bağlı ictimai müzakirələr keçirilir. İnsanlar anlayır ki, ucuz dərman həmişə yaxşı deyil.

Məktəblərdə və gənclər mərkəzlərində maarifləndirici proqramlar təşkil olunur. Gənclərə dərmanların düzgün istifadəsi və qanunsuz dərmanların təhlükələri haqqında məlumat verilir. Bu təşəbbüslər məhdud olsa da, müsbət nəticələr verir. Son bir ildə gənclər arasında qanunsuz dərman istifadəsi hallarının azaldığı müşahidə olunur.

Yerli media da bu məsələni işıqlandırmağa çalışır. Balakən.info kimi platformalar qanunsuz dərman ticarəti ilə bağlı xəbərlər yayır, insanları məlumatlandırır. Lakin bu sahədə daha çox iş görülməlidir. İnsanların məlumatlı olması onların qərar qəbul etməsinə kömək edir.

Gələcəyə Baxış

Balakəndə qanunsuz dərman problemi ilə mübarizə uzunmüddətli strategiya tələb edir. Hüquqi tədbirlər, səhiyyə maarifləndirməsi və iqtisadi dəstək eyni anda həyata keçirilməlidir. Yerli hökumət bu məsələyə daha çox diqqət ayırmalıdır. Xüsusilə sərhəd bölgələrində nəzarət gücləndirilməlidir.

Bir neçə ildir bu mövzunu izləyən biri olaraq, dəyişikliklərin yavaş-yavaş baş verdiyini görürəm. İnsanlar getdikcə daha çox məlumatlanır, polis əməkdaşları daha fəal olur. Lakin hələ qarşıda böyük iş var. Hər bir Balakən sakini bu mübarizədə öz üzərinə düşəni etməlidir. Sağlam bir cəmiyyət qurmaq üçün qanunsuz dərman ticarətinə qarşı dayanmaq şərtdir.

Nəhayət, qanunsuz dərman problemi təkcə Balakənin deyil, bütün regionun problemidir. Bu məsələ ilə bağlı daha geniş əməkdaşlıq və qətiyyətli addımlar atılması vacibdir. Yalnız bu yolla gələcək nəsilləri qorumaq mümkün olacaq.